

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Štirinajstdnevni rok za odpoved §-a 1116. obč. drž. zak. razveljavil se je po §-u 2. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858., št. 213. drž. zak. ter ne velja v §-u 2. lit. c. navedene naredbe določeni rok za odpoved 14 dni za najemne pogodbe, pri katerih ni določeno, doklej trajajo.

V pravdi A. proti B-ju, katera se je razpravljala v smislu določil ces. naredbe z dne 16. novembra 1858., št. 213. drž. zak. radi neveljavnosti odpovedi najemne pogodbe, ugodilo je okrajno sodišče ugovorom najemodavca proti 14dnevni odpovedi ne pogojno.

Višje deželno sodišče ugodilo je pa ugovorom le, ako najemnik ne priseže, da se ni dogovorila četrtna odpoved.

Na revizijske pritožbe tožiteljeve predrugačilo je najvišje sodišče z razsodbo z dne 8. februarja 1893, št. 1522, zapisano v repertorij izrekov pod št. 157., razsodbo višjega sodišča ter obnovilo razsodbo okrajnega sodišča iz sledečih

razlogov:

Določbe §-a 2. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858., št. 213. drž. zak. ne omeje se samo na rabokupne pogodbe, pri katerih je določeno, doklej imajo trajati. Te določbe izdale so se izrecno tudi za one rabokupne pogodbe, katere se morajo v smislu določil obč. drž. zak. odpovedati, da prenehajo. Te postavne določbe razveljavile so torej tudi roke za odpoved, kateri so bili določeni v §-u 2., lit. c. navedene naredbe z besedami: »v vsakem drugem slučaju«, da se morajo odpovedati najemne pogodbe najmanj tri mesece prej, ne velja samo za najeme, pri katerih je uže po pogodbi določeno, doklej trajajo, ampak tudi za vse najeme, za katere ne določujeta odstavka a in b rokov za odpoved. To pravilo torej samo za one najeme ne velja, kateri uže po pogodbi ne trajajo jedno leto. Za najeme, ki trajajo nedoločen čas ne velja ta izjema in torej tudi ne rok za odpoved najmanj 14 dni.

Da bi se bilo v spornem slučaju dogovorilo, doklej ima pogodba sploh trajati in posebno, da traja manj, kakor jedno leto,

ni ugovarjal toženec, kateri ravno bi moral to ugovarjati v smislu §-a 104. obč. sod. r. Ne oziraje se na to, da tožitelj ugovarja, da se je dogovorilo četrtnetne roke za odpoved, toženec uže po zakonu ni bil upravičen, najem odpovedati v 14 dneh, temveč moral bi ga odpovedati na tri mesece.

Vrhu tega se je ukrenilo, da se zgoraj napisani pravni stavek zapiše v repertorij izrekov pod št. 157.

b) Meniškopravni ugovori. — Tolmačenje čl. 16. men. reda.

V meniški pravdi tvrdke G. & L. v Lj. proti trgovcema A. in F. H. v N. radi meniškega zneska 120 gld. izdalo je deželno sodišče v Ljubljani sledečo razsodbo z dne 6. decembra 1892, št. 11.272:

Tus. plačilni nalog z dne 21. novembra 1891, št. 9944 je veljaven, toženca A. in F. H. dolžna sta plačati nerazdelno tožiteljici, tvrdki G. & L., iz menice ddo. N. dne 1. januarja 1891. l. znesek 120 gld. s pr. v 3 dneh pod eksekucijo — vse to pa le tedaj, če toženca ne prisežeta glavne nevračljive prisege: »da, kolikor vesta in pomnita, ni res, da sta menico ddo. N. dne 1. januarja 1891. l. poslala M. R-u v L. za odškodnino za to, ker sta bila pri njegovi poravnavi pri dunajskem »Creditoren-Verein-u« iz meniških akceptov dospelih dne 20. junija in 5. julija 1891. l. neopravičeno priglasila znesek 745 gld«. —

Ta razsodba temelji na sledečih

razlogih:

Toženca ugovarjata plačilnemu nalogu, da je vgasnila meniška tirjatev, ker je prepirna menica domicilovana ter se protest predpisan po čl. 43. m. r. ni dvignil, — da tožiteljica ni legitimovana, ker je giro A. St. prečrtan, vsled česar M. R. ni bil legitimovan v smislu čl. 36. m. r. za oddajo menic tožiteljici, — nadalje, da je giro M. R. le navidezni giro nastavljen z namenom, da bi se toženca spravila ob ugovore, kateri jima pristujejo proti M. R-u — in konečno, da je tudi v slučajih, če bi bil giro M. R.-a giro po dospelosti (zapalosti) in bi se bil protest dvignil, ali če bi ne bil potreben, — tožiteljico smatrati le cesijonarko M. R.-a, kateremu

pa ne dolgujeta toženca ničesar, ker nista prejela nikakšne valute, marveč sta dala akcept le iz trgovske prijaznosti.

Prva dva ugovora pravno nista utemeljena. Prepirna menica potegnila se je, kar obe stranki pripoznata, od M. R.-a po lastnem naročilu na toženca v N., bila je plačljiva pri M. R.-u samem v Ljubljani ter se je akceptovala od tožencev. —

Menica je torej v smislu čl. 24. m. r. domicilovana in bi se morala v smislu čl. 43 ibid. v svrho, da se ohrani meniška pravica proti toženima akceptantom, prezentovati v plačilo, oziroma če bi se plačilo ne doseglo, protestovati namestu plačila, to je v Ljubljani.

Po vsebini menice same in po izpovedbah prič A. St. sen. in jun., V. in M. R. se je pa na taisto po izdatelju in remitentu M. R.-u nastavljal giro z dne 22. junija 1891. l. v korist A. St.-a na Dunaji, kateremu se je menica tudi priposlala. — Slednji jo je pa s pismom z dne 30. junija 1891. l., ker se istega dne, to je dne dospelosti ni rešila, zopet vrnil po pošti. — Menica nahajala se je torej uže dne 1. julija 1891. l. za časa jutranje pošte okolu 9. ure to je ob času, v kojem v smislu čl. 41. m. r. protest še ni bil zakasnen, zopet v rokah izdatelja M. R.-a.

Ob času dospelja bil je tedaj izdatelj sam imel menico še v rokah. V tem slučaju pa domicilijatu ni treba protesta, ako je ob jednom meniški upnik, ker sta morala toženca pri sprejemu menice takoj videti, kje in komu jima bo plačati, in ker bi bilo povsem odveč, če bi moral še posebej konstatovati okoliščino, da k njemu ni dospela jamščina.

Da je tožiteljica k predležeči tožbi legitimovana, razvida iz vsebine menice same in iz izpovedeb zaslišanih prič. — Po njih je dognano, da se je menica z girom M. R.-a kot izdatelja in remitenta A. St.-u oddala, da se je pa od tega s prečrtanim giron zopet vrnila M. R.-u.

Ker se pri vprašanji glede legitimacije po čl. 36. m. r. ni ozirati na prečrtan giro in ker je tedaj menica po giru in bianco prešla na tožiteljico, se mora tožiteljica, ker ima menico v lasti, smatrati legitimovano v tej stvari. Glede ostalih ugovorov tožencev je uvaževati le to:

Menica se je po navedbah tožiteljčinih od M. R.-a 14 dnij potem, ko je doba iztekla, girovala tožiteljici v korist, ob času, ko

je pa dospela, imel jo je še M. R. v rokah, ki je bil ob enem tudi meniški upnik.

Za tistega, ki pridobi menico še le po dnevu dospelosti, giro po čl. 16. m. r. ne velja kot pravi giro, nego le kot prenos pravic indosantovih proti akceptantu, — za to se morajo tudi tožiteljčine pravice soditi po pravnem razmerji, katero je vladalo dne dospelosti mej M. R.-om in akceptantom.

Zategadelj veljajo tudi tožiteljci nasproti isti ugovori, katerih bi se akceptanta zamogla poslužiti nasproti M. R.-u. (Čl. 82. m. r. in §. 1396. obč. drž. zak.)

Tak je tudi ugovor, da se je akcept nastavil le iz prijaznosti brez odplačila. V tem pogledu trdi tožiteljica, da sta toženca k izvensodni poravnavi M. R.-a mej drugimi tudi iz akceptov z dne 20. junija in z dne 5. julija 1891. l., ki sta bila le iz prijaznosti dana, ne da bi prejel za nju M. R. količkaj valute, priglasila pri »Creditorenverein-u« na Dunaju znesek 745 gld., — da je na to tirjatev pripadel 30% ni delež v znesku 223 gld. 50 kr., da je M. R., ko je to izvedel, zahteval izločitev tega deleža priglasitve, ter da se je potem, — da ne bi bilo treba popravljati priglasitve, — od tožencev predležeča menica, glaseča se na 120 gld., M. R.-u priposlala kot valuta.

Ako se to dokaže, potem je tudi dokazano, da se je o meniškem znesku sklenila odplačilna pogodba. — Dotični ugovori tožencev pa odpadejo.

Ker se o tem ni razpravljalo, se je li poravnava M. R.-a tudi v resnici dognala, in je li ter v koliko so se ostali pri poravnavi udeleženi upniki oškodovali po tej po tožiteljici navedeni pogodbi, — se ne more s popolno zanesljivostjo razsoditi, ali gre tukaj za nedopustno pogodbo. Radi tega se je moralo razsoditi na glavno prisego o tej odločilni okolščini.

Vsled apelacije tožiteljčine ugodilo je višje sodišče tožbi nepogojno z razsodbo z dne 29. decembra 1892, št. 12.078.

Razlogi:

Ker se toženca nista pritožila proti pogojni razsodbi I. stopnje se ne more več ozirati na ugovore, katere je zavrnila uže prva stopnja.

Toženca sicer tudi ugovarjata, da je bil giro le navidezen, da je M. R. menico dal iztožiti po tožiteljici le v to svrho, da bi se

izognil ugovorom, s katerimi bi zamogla nasprotovati toženca njemu samemu.

Ta ugovor se pa ni smel upoštevati, ker je tožiteljica prerekala dotično trditev, ne da bi toženca navedla okoliščin, ki bi opravičevale zaključek, da se je giro nastavlil le na videz.

Za predležečo razsojo važno je tedaj le vprašanje, ali sta se smela toženca sklicevati proti tožiteljici na ugovor, da nista prejela nikakšne valute.

To vprašanje se pa mora zanikati z ozirom na čl. 82. m. r.

Če je tožiteljica (trdila in dokazala je to) še le po dospelosti dobila menico v roke, potem ne obvelja zaključek, da radi tega akceptantoma nasproti giro ni smatrati za giro, marveč le za prenos indosantovih pravic.

Določba čl. 16. m. r. le uravnava razmerje med indosantom in indosatarjem menice, ki se je po preteku roka za protest indosovala, oziroma menice, koja se je uže pred girom protestovala.

Po tej določbi se torej ne more priti do navedenega zaključka, marveč se iz nje da posneti, da se tudi dospela menica zamore z meniškopravnim učinkom girovati, ker akceptantoma nasproti s pretekom dneva dospelosti meniška moč ne preneha, koja ugasne še le s pretekom 3 let.

Kdor ima menico, bodi si tudi indosovano še le potem, ko je doba iztekla, zamore se nasproti akceptantu, ki jamči temeljem svojega akcepta brezpogojno pravičnemu imetelju, — brez ovire posluževati meniških svojih pravic. Akceptant mu pa ne zamore nasprotovati razven z ugovori, ki izhajajo iz meniške pravice same, ali mu ravno temu tožitelju nasproti pristojé.

V predležečem slučaju se toženca ne moreta sklicevati niti na jedno, niti na drugo, zato je bilo tožbi nepogojno ugoditi, od I. stopnje zahtevano dokazovanje pa opustiti.

Najvišje sodišče potrdilo je razsodbo II. stopnje iz njenih razlogov z razsodbo z dne 15. februarija 1893, št. 1670.

Dr. Ž.

c) Ako sme upnik tirjati plačilo po svoji potrebi, zapade tirjatev takoj v plačilo.

Z razsodbo z dne 21. julija 1892, št. 11764 je okrajno sodišče v C. v pravdi udov^e A. proti B-ju zaradi 200 gld. spr. razsodilo:

Toženec mora tožiteljici od ostanka na kupnini v znesku 400 gld., ki je za njo na podlagi kupne pogodbe z dne 27. julija 1886 vknjižen pri posestvih vl. št. 20 kat. obč. Sv. P. in vl. št. 67 kat. obč. Sv. M. plačati v 14 dneh, ako se hoče izogniti izvršilu, delni znesek 200 gld., 5% ne obresti od dneva tožbe in sodne stroške; vendar le tedaj, ako ne priseže, da, kolikor ve in se spominja, ni res, da bi bil prišel k tožiteljici na njen opomin, ter ji obljubil po daljšem razgovoru, da ji bode od ostanka kupnine plačal 200 gld. do binkošti 1892. l.

Ako B priseže, mora compensatis expensis v 14. dneh tožiteljici A plačati, in sicer:

- 1.) Nepogojno znesek 40 gld. in 5% ne obresti od tožbenega dne;
- 2.) znesek 60 gld. in 5% ne obresti od tožbenega dne, pa le tedaj, ako A priseže, da je res Janezu St. na posojilih, pijači i. t. d. dolžna blizu 60 gld.

Če B prve prisege ne stori, odpade tudi druga prisega.

A sme pa tudi manjši znesek kakor 60 gld. pod prisego navesti kot dolg pri Janezu St. in potem se zniža prisojena svota na navedeni znesek.

Razlogi.

Tožiteljica A tirja, opiraje se na kupno pogodbo z dne 27. julija 1886. l., od toženca znesek 200 gld. od ostanka kupnine v znesku 400 gld.; češ toženec ji je obljubil na njen opomin, da bode plačal teh 200 gld. do binkošti 1892. l. Toženec zanika to trditev.

Ker niti tožiteljčine priče niso potrdile, da bi bil toženec obljubil nepogojno, mora tožiteljica dokazati po glavni tožencu naloženi prisegi, da je prišel B na njen opomin k nji, ter ji obljubil po daljšem razgovoru, da ji bode od ostanka kupnine plačal 200 gld. do binkošti 1892. l.

Ako toženec ne stori te prisege v tajilni obliki, je tožiteljica dokazala, da ji je toženec res obljubil, da bode plačal 200 gld. do binkošti 1892. l. in vsled tega se mora razsoditi po tožbeni zahtevi.

Ako pa toženec stori tajilno glavno prisego, mora se smatrati dokazanim, da tega ni obljubil. Tožiteljica zahteva sicer teh 200 gld. od ostanka kupnine tudi na podlagi kupne pogodbe z dne 27. julija 1886. l. trdeč, da ji mora toženec izplačati toliko, kolikor ona zahteva. Ker toženec to zanika, se mora rešiti vprašanje, je-li utemeljena ta zahteva ali ne?

Glasom kupne pogodbe z dne 27. julija 1886. l. napravljene v obliki notarskega zapisa, mora B svoji mačehi A od ostanka kupnine v znesku 400 gld. izplačati toliko, kolikor bo tirjala po svoji potrebi.

Da se je tožiteljica le ustno izgovorila, da sme od ostale kupnine zahtevati, kolikor se ji poljubi, nima z ozirom na določila §-ov 887. in 915. obč. drž. zak. nobenega pravnega pomena.

Ker mora B tožiteljici od ostalega zneska izplačati toliko, kolikor bo zahtevala po svoji potrebi, je razmotrivati, ali tožiteljica res potrebuje zahtevanih 200 gld. Tožiteljica sama le pravi, da je dolžna Janezu St. na posojilih, pijači i. t. d. blizu 60 gld., da ne dobiva od toženca po pogodbi niti obleke, niti obuvala, ter da tudi ni prejela od ostanka kupnine do sedaj ničesar. Toženec zanikuje samo, da je tožiteljica dolžna Janezu St. blizu 60 gld.

Ker tožiteljica od toženca glasom navedene kupne pogodbe ne more tirjati obleke in obuvala, mora torej sama skrbeti za potrebno obleko in obuvalo. Za te potrebščine pa se mora smatrati z ozirom na tožiteljiciine razmere primernim znesek 40 gld., ker ni prejela dosedaj od kupnine še ničesar.

Nadalje pa mora toženec tožiteljici plačati tudi to, kar je dolžna na posojilih, pijači i. t. d. Janezu St., ako dokaže dolg po glavni prisegi, katero ji je toženec vrnil. Izrek radi troškov utemeljen je v določenih §-ov 24. in 25. zakona z dne 16. maja 1874 l., št. 69 d. z.

Vsled tožiteljiciine apelacije je deželno nadsodišče v G. z razsodbo z dne 25. avgusta 1892, št. 7730 predrugačilo prvosodno razsodbo ter ugodilo tožbi nepogojno.

Razlogi.

V prvi vrsti je odločilno za razsojo te pravde vprašanje, kako se naj tolmačijo besede »po svoji potrebi« ki se nahajajo v kupni pogodbi z dne 27. julija 1886. l.

Naj se te besede tolmačijo tako, da pomenijo, »kadar se ji zdi potrebno«, ali »po njeni potrebi«, ali pa sploh »po potrebi«, gotovo je, da je prepuščeno le tožnici, da naj določi po svojem subjektivnem prevdarku, kedaj se mora plačati tirjatev. Le ako bi imela pogodba še dostavek, da naj razsodi tretja oseba, ali tožiteljica ob svojem času res potrebuje prepirnega ostanka ali ne, bi bilo opravičeno mnenje, da so odločilne objektivne okoliščnosti. Te bi pa bilo posebej dokazati. Ako bi pa zamogel še kdo dvomiti o tolmačenji, morala bi se v smislu §-a 915. obč. drž. zak. ta nejasna izjava v dvostranski pogodbi tolmačiti v škodo toženca, ker jo je on rabil.

Do istega sklepa dovede tudi uporaba §-a 904. obč. drž. zak. na ta slučaj. Če se torej ni določil »gotov čas« za izpolnitev toženčeve obljube, sme jo tožiteljica tirjati takoj, to je brez nepotrebne odloga. Ker je pa preteklo blizu 6 let od časa, ko se je sklenila kupna pogodba, do tožbe bi moral toženec uže davno plačati prepirno tirjatev.

Tožbeni zahtevi mora se toraj nepogojno ugoditi.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 29. novembra 1892, št. 12364 toženčevo revizijo zavrglo ter potrdilo razsodbo druge instance z ozirom na njene stvari in zakonu primerne razloge.

Dr. Hrašovec.

d) Civilni sodnik sme v odškodninski pravdi poškodovalcu šteti v krivdo tudi okolščine, katere niso temelj kazenski razsodbi, na podlagi katere toži zasebni udeleženec. — Razdelitev odškodnine med poškodovalcem in poškodovancem (§ 1304 obč. drž. zak.). Povračitev pravnih stroškov v takem slučaju.

Okrajno sodišče v L. je prisodilo tožitelju A. z razsodbo z dne 13. oktobra 1892., št. 4516 odškodnine za izgubo desnega očesa in s tem mu povzročeno stalno ostabljenje vida ter prikrajšane zmožnosti zaslužka 180 gld.
za bolečine 20 »
za zdravniške in druge troške 9 »

Skupaj 209 gld.

Glede zahtevanega višjega zneska 369 gld. se je tožba odbila. Troški obeh strank so se pobotali.

Razlogi:

Tožitelj, toženec in C. so se pretepali dne 6. decembra 1891. l. v vasi Z. Tožitelj je bil pri tej priliki na glavi lahko poškodovan. Nekoliko potem pridružil se je poškodbi ušen; nastala je oteklina in vnetje desne očesne dupline tako, da je A. naposled oslepel na desnem očesi. — S kazensko razsodbo deželnega sodišča Ljubljanskega z dne 12. februarija 1892, št. 1524 spoznala sta se krivima B. in C. le prestopka v smislu §-a 411. k. z. ter obsodila, da morata in solidum plačati sedanjemu tožitelju 20 gld. odškodnine za bolečine. Z višjo zahtevo zavrnil se je pa tožitelj v smislu §-a 372. k. pr. r. na civilno pravdo.

S predležecho tožbo pričel je torej A. civilno pravdo ter zahteva od toženca B. — solidarnega svojega dolžnika — odškodnine 602 gld., oziroma po skrčenem zahtevku 578 gld. in sicer za izgubo očesa 500 gld.
za bolečine poleg kazensko-pravdnim potom uže pri-
sojenih 20 gld. še 60 »
za pota k zdravniku v Ljubljano, za zdravniške
troške itd. 18 »

Po omenjeni kazenski razsodbi dokazano je, da je toženec v družbi s C-jem prizadel tožitelju dne 6. dec. 1891. l. telesne poškodbe med njimi tudi rano na glavi. Tožitelj sme torej v zmislu §-ov 1295., 1302., 1324., 1325. in 1326. obč. drž. zak. tirjati od toženca, kot solidarnega dolžnika, polno zadoščenje za vse nasledke prizadetih poškodb. Tirjati sme po tem takem povračilo troškov za zdravljenje tirjati sme odškodnino za zaslužek, ki mu je odšel in ki mu odide v prihodnje, ter primeren znesek za prouzročene mu bolečine. Tožitelj opira svojo tožbo na okolščino, da je vsled poškodb in njih nasledkov oslepel na desnem očesi. To se zлага z izpovedbami izvedencev, zdravnikov za oči. Dokazalo se je, da je tožitelj na desnem očesi popolnoma slep. Po zedinjenji strank ima izrek izvedencev veljati polnim dokazom.

Da se pa dožene opravičenost tožiteljevih zahtev, mora se prevdarjati dvojje vprašanj: 1. Je-li res oslepljenje desnega očesa tožiteljevega neposredna ali posredna posledica onih, sicer začetkoma

lahkih poškodb, katere je dobil tožitelj pri pretepu z B-jem in C-jem? in 2. je-li res tožitelj vsled izgube desnega očesa v prihodnje prikrajšan v svojem prislužku? — oziroma: utegne li ovirati tožitelju skazenje osebe vsled izgube jednega očesa pri boljem pre-skrbljenji?

Glede prvega vprašanja izrekla sta izvedenca soglasno in odločno, da je nastal na glavi in vratu ušen, ki je povzročil vnetje očesne dupline in oslepljenje desnega očesa, vsled prizadetih poškodb in, da ušen nikakor ne bi mogel nastati brez vnanje poškodbe, — da je torej ušen in ž njim vred tudi oslepljenje bilo v kavzalni zvezi s poškodbami. Ušen in izguba desnega očesa bila sta torej posrednja in neposrednja posledica tožitelju dne 6. decembra 1891. l. prizadetih poškodb. — Torej je le ta opravičen tirjati polno zadoščenje ne samo za neposrednje, prve, samo ob sebi lahke poškodbe, — marveč tudi za njih posledice.

V drugem obziru sta pa izvedenca soglasno potrdila, da more sicer tožitelj opravljati v prihodnje navadna kmetjska dela brez nasledkov, da se pa mora vsekako varovati vročine, svetlobe in vetra. Izguba desnega očesa in oslavljenje vida ovira torej očitno boljše njegovo preskrbljenje in je tudi rednemu njegovemu kmetjskemu delu in prislužku v kvar. Zatorej mu gre za to prikrajšanje prihodnjega zaslužka primerna odškodnina, katera mu nadomesti, kar mu odide v prihodnje na zaslužku vsled izgube očesa. Sodnik smatra, da je po osebnih in krajnih razmerah glavnica 360 gld. za to primerna odškodnina. Za bolečine primerna je odškodnina 80 gld., ako se predôči neznosne bolečine, ki so neizogibne pri uženu, vnetji, gnojenji itd. To vse dokazano je po izvidu in mnenji izvedencev. Zneski zdravljenja in zdravniškega spričevala so v po tožitelji navedenem znesku 18 gld. očitno primerni.

Vpoštevati mora se pa druga okolščina. Po izreku izvedencev nastal je ušen in torej tudi izguba očesa vsled zanemarjenja rane. To zanemarjenje sozakrivil je pa tudi tožitelj, ki se ni tako varoval, kakor bi moral, zlasti v hudem zimskem času. Delal je namreč vkljub poškodbam še cel teden v hiši in zunaj hiše, posebno v hlevu in gozdu, kamor je šel celô z vozom po drva. Vse to dokazalo se je po pričah N. O. in P. Bil je torej tudi tožitelj sam nekoliko kriv, da je nastala iz začetkoma lahkih telesnih poškodb težka in nevarna bolezen združena z izgubo očesa. V smislu §-a 1304.

obč. drž. zak. trpeti mora tudi tožitelj sam škodo po razmerji so-
krivde. Ker se pa razmerje ne da natanko določiti, trpita toženec
in tožitelj škodo po enakih delih — to je vsak polovico! Prisodi
se torej tožitelju za izgubo očesa od zahtevane odškodnine 360 gld.
le polovica v znesku 180 gld.
za bolečine od 80 gld. polovica 40 gld., in po odbitku
kazensko-pravdnim potom že prisojenih 20 gld. še 20 »
za troške zdravljenja od 18 gld. polovica 9 »
Skupaj le 209 gld.

Višji tožbeni zahtevak pa po zakonu ni utemeljen ter se
odbije.

Pravdni troški obeh strank pobotajo se z ozirom na izid pravde
(§ 25. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69, drž. zak.

Z ozirom na navedbe strank pojasniti se mora še, da nikakor
ne ovira civilnega sodnika kazenska razsodba, s katero se toženec
ni obsodil radi hudodelstva težke telesne poškodbe v smislu §-a
157. k. z. Naloga civilnega sodnika ni, preiskovati in zasledovati,
zakaj se niso tožencu šteli v krivdo v kazenski razsodbi hujši na-
sledki poškodbe. Kazenski sodnik imel je pri tem svoje stališče,
stališče kazenskega prava. Civilnemu sodniku merodajne so pa zgolj
določbe XXX. poglavja občnega državljanskega zakona. Po teh reči
pa se mora, da je dognana civilna krivda toženčeva in da mora
le-ta vsled tega tožitelju dati polno zadoščenje, dasi tudi se mu
morebiti iz stališča kazenskega prava ne more nakladati take krivde,
ki bi označila dejanje hudodelstvom. Sicer sme pa tožitelj po
§-ih 372. in 366. k. pr. r. iztožiti pri civilnem sodniku svoje od-
škodnine se tičoče zahteve, kolikor jih ni prisodilo kazensko sodišče.

Iz golega naslova skazenja osebe pa se po §-u 1326. obč.
drž. zak. ne more prisoditi posebne odškodnine, ker po zakonu ne
daje skazenje osebe samo ob sebi še nobene pravice do odškod-
nine. Na okolščino pa, da utegne skazenje ovirati tožitelja pri
boljšem preskrbljenji, se je itak oziralo uže pri izračunjenji odškod-
ninskega zneska 360 gld. oziroma 180 gld.

(Dalje prihodnjič.)

Kazensko pravo.

Hudodelstvo goljufije po §-ih 197. in 201. lit. c kaz. zak.

Državno pravdništvo v Lj. tožilo je Antona A. radi hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 201. kaz. zak. storjenega s tem, da je od svoje sestre Helene A. v last prevzel in skril 55 gld., kateri denar je bil del svote 335 gld., koju je Helena A. dne 6. julija 1892. l. svojemu službenemu gospodarju Leopoldu Deklevi vkradla, a Antonu A. rekla, da jih je našla, — torej najdeno reč, vredno več ko 25 gld., nalašč prikril in se je polastil.

Deželno sodišče v Lj. je pa oprostilo z razsodbo z dne 22. septembra 1892, št. 8448 Antona A. le-te obtožbe v smislu §-a 259. št. 3. kaz. pr. r. in sicer iz sledečih

razlogov:

Dne 6. julija 1892. l. je Helena A., ki je služila pri Leopoldu D. v Bujah, le-temu svoto 335 gld. v denarjih in za 3 gld. različnih kolkov vkradla. Radi tega bila je dne 31. avgusta 1892. l. od porotnega sodišča v Lj. krivo spoznana hudodelstva tatvine. V predpreiskavi in pri glavnej razpravi povdarjala je Helena A., da je to svoto pred pragom domače hiše, to je pred hišo Leopolda D. našla, da je ta denar nesla k svojemu bratu Antonu A. v Narin, ter rekla, da je denar našla. — Baje najdeni denar je potem v hiši pri bratu Antonu A. shranila in mu posodila del, znašajoč 55 gld. Tako vsaj zagovarjata se oba dosledno pred sodiščem.

Pri hišni preiskavi v Narinu, koja se je vršila v odsotnosti Antona A., našli so orožniki tudi teh 55 gld.

V tem, da si je Anton A. prisvojil omenjeno svoto kot posojilo, in z ozirom na to, da se ni izročila prostovoljno orožnikom, vidi državno pravdništvo vse znake hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 201. kaz. zak. ter obtoži zaradi tega Antona A.

Helena A. potrdila je pri razpravi dne 22. septembra 1892. l. kot priča, da je le-teh 55 gld. bratu Antonu A. posodila. Obtoženec Anton A. prevzel je, ko je prejel posojilo 55 gld., le dolžnost, to svoto povrniti, bodisi svoji sestri, bodisi pravemu lastniku denarja. Ker Antona A., ko so orožniki njegovo hišo preiskovali, ni bilo doma, mu ni bilo mogoče, denar radovoljno izročiti zasledujoči

oblasti. Obtožencu se tudi ne more šteti v zlo, da njegova žena, ko ga ni bilo doma ni pokazala denarja orožnikom. Iz tega, ker je bila omenjena svota 55 gld. posebej shranjena v omari, — torej ne skrivno — ne gre sklepati, da je obtoženec imel namen, denar zatajiti, marveč da je posojeni mu denar smatral svojo lastnino in v tem mnenji tudi posebej hranil.

V tem od obtoženca pripoznanem dejanji pa ni najti znaka hudodelstva goljufije po §-u 197. kaz. zak. ki pravi: »Kdor z zvitim prigovarjanjem ali dejanjem koga družega v zmoto pripravi i. t. d. stori goljufijo«, in to tem manj, ker je obtoženec, kakor je Helena A. pri glavnej razpravi kot priča potrdila, jej precej potem, ko mu je pravila o najdenem denarji, naročil, da mora denar lastniku, ko se izve, vrniti, in se obtoženec takrat, ko je posojilo prejel, sploh nobenega zvitega ravnanja ni posluževal. Sprejem posojila 55 gld. iz rok onega, ki je našel izgubljeno svoto, še ne provzroči hudodelstva goljufije po §-u 201. kaz. zak. Uvažuje vse te okoliščine se sodišče ni moglo prepričati o krivdi obtoženčevi, ter ga je moralo oprostiti obtožbe v smislu §-a 259. št. 3. kaz. pr. r.

Proti tej razsodbi je državno pravdnštvo v Ljubljani takoj oglasilo pritožbo ničnosti.

Najvišje kot kasacijsko sodišče ugodilo je z razsodbo z dne 23. decembra 1892, št. 12.914 ničnostni pritožbi državnega pravdnštva in sicer iz sledečih

razlogov:

Razsodba I. stopnje ne sprevidi, da je obtoženec postopal zvijačno. Znaki zvijačnosti v smislu §-a 201. *lit. c* kaz. zak. nahajajo se v tem, da kdo najdene ali pa take reči, ki so mu po pomoti prišle v roke, nalašč prikrije in se jih polasti, torej si potom prikritega dejanja izkoristi nevednost poškodovanca. Če se torej v razlogih I. stopnje povdarja, da se v dejanji obdolženčevem ne nahajajo znaki niti prikrivanja, niti polastenja, smatrati je to pomoto o pravnih določilih.

Posebno važnost gre na vsak način pripisati polastenju, kajti prikrivanje samo ob sebi brez namena polastiti se prikrite stvari, bi še ne zadostovalo za učin hudodelstva §-a 201. *lit. c* kaz. zak. Prikrivanje pa hrani v sebi vsekdar tudi polastitev. Da je v pred-

ležečem slučaju prikrival obtoženec najdeni denar, je uže razvideti iz tega, ker ga je hranil na le njemu pristopnem mestu, hkrati pa skrbno vse odstranil, kar bi zamoglo napotiti lastnika na sled izgubljenega denarja, in ker je tudi opustil spolniti dolžnosti, naložene mu po §-u 389. obč. drž. zak. Tudi ni dvomiti, da se je obtoženec le-te reči polastil, če se pomisli, da je nekoliko denarja, o katerem pravi Helena A., da ga je našla, si izposodil, torej si to svoto na tak način prilastil, s kojim se ustanavlja prenos lastinske pravice. (§ 983. obč. drž. zak.) Dolžnost vrniti izposojeno svoto, prevzel je obtoženec le proti Heleni A., ne pa proti lastniku denarja. — Če spada zvičajnost k pojmu hudodelstva, ne gre razmotrivati, ali je obtoženec ravnal zvijačno napram Heleni A., marveč le, je-li to storil napram lastniku denarja. Da je obtoženec voljan, lastniku, če bi se našel, vrniti denar, je brez pomena, kajti s tem je naznanil le slučaj, ki bi se sicer znal pripetiti, ki je pa tem manj v poštev jemati, če se pomisli, da je obtoženec vkrenil vse, da zabrani lastniku denarja pozvedeti, kje se nahaja denar.

Opomba v nasprotnikovem protiizvodu, da predležeči slučaj ne zadeva najdene stvari same, marveč le svoto, ki se je iz nje skupila, uže tega ni merodajna, ker je ravno denar, kateri je baje našla Helena A., predmet kaznjivega dejanja obtoženčevega. Da pa denar v resnici ni bil izgubljen, oziroma najden, marveč da ga je Helena A. vkradla, in da je obtoženec Anton A. mislil, da je najden, ne protivi, porabiti § 201. *lit. c* kaz. zak. Krivda obtoženčeva obstaja namreč ravno v tem, da si je izkoristil nevednost lastnikovo o kraji kjer se nahaja njegov denar, na zvit način v škodo lastnikovo. Brez pomena je pa, je-li poškodovanec denar izgubil vsled tatvine, ali pa vsled prikrivanja Helene A.

Najvišje sodišče moralo je torej ugoditi ničnostni pritožbi, in potem, ko je uničilo rabsodbo I. stopnje, v stvari sami spoznati in rabsoditi, da je obtoženec Anton A. kriv hudodelstva goljufije po §-ih 197., 201. *lit. c* kaz. zak.

